

Отбасылық кәсіби бағдар беруге арналған зияткер telegram-бот

ЖАРИЯЛАНДЫ 14.11.2025	ТІРЕК СӨЗДЕР Claude AI, MBTI, Telegram-бот, Жасанды интеллект, кәсіби бағдар беру, мамандық таңдау, мәмле аймағы, отбасылық кәсіби бағдар	СІЛТЕМЕ https://bilimger.kz/183838/
---------------------------------	--	---

Жайлыбай Бекжан Халықұлы

Жетекші: **Айдарханова Айнаш Казбековна**

Шоқан Уалиханов атындағы Көкшетау университеті

Аннотация

Эта статья рассматривает разработку интеллектуального Telegram-бота, призванного помочь подросткам и их родителям прийти к общему решению в процессе выбора профессии. Актуальность исследования обусловлена тем, что в Казахстане большинство студентов (7 из 10) выбирают профессию под давлением родителей, и традиционные методы профориентации неэффективны в решении данного вопроса.

Основная цель исследования – создание эффективной и интерактивной онлайн-платформы, которая поможет родителям и детям найти «общий язык». Разработанная платформа «Кәсіби Бағдар Bot» состоит из четырех основных модулей: Интерактивное тестирование: Личностный тест MBTI (Myers-Briggs Type Indicator) [1] для родителей и детей.

AI-анализ: Использование системы искусственного интеллекта Claude AI для анализа результатов MBTI и ответов. Отчет «Зона компромисса»: Автоматическое формирование отчета, учитывающего интересы ребенка и ожидания родителей, с предложением подходящих для обеих сторон вариантов профессий. План действий: Предложение 8-недельного мини-курса или мини-проекта по выбранному направлению. В качестве технологических решений будет использоваться Figma для проектирования интерфейса, Telegram Bot API — для сборки бота и Claude AI — для проведения анализа. В результате проекта будет предложен инновационный онлайн-инструмент, который повысит уверенность обеих сторон в правильном выборе профессии и улучшит коммуникативные

навыки внутри семьи.

Abstract

This article examines the development of an intelligent Telegram bot designed to help adolescents and their parents reach a mutual decision in the career selection process. The relevance of the study is based on the fact that in Kazakhstan, a majority of students (7 out of 10) choose their profession under parental pressure, and traditional career guidance methods are ineffective in resolving family disagreements.

The main goal of the research is to create an effective and interactive online platform that helps parents and children find a «common language». The developed «Kásibi Baǵdar Bot» platform consists of four main modules: Interactive Testing: An MBTI personality test for both parents and children.

AI Analysis: Using the Claude AI artificial intelligence system to analyze MBTI results and responses about interests.»Compromise Zone» Report: Generating a report that considers the child's interests and the parents' expectations, proposing options suitable for both parties. Action Plan: Providing an 8-week mini-course or mini-project based on the chosen direction. The technological solutions include using Figma for interface design, the Telegram Bot API for bot development, and Claude AI for analysis. The project results in an innovative online tool that increases confidence in career choice and improves communication skills within the family.

Түйінді сөздер: кәсіби бағдар беру, отбасылық кәсіби бағдар, Telegram-бот, жасанды интеллект, MBTI, мәмле аймағы, Claude AI, мамандық таңдау.

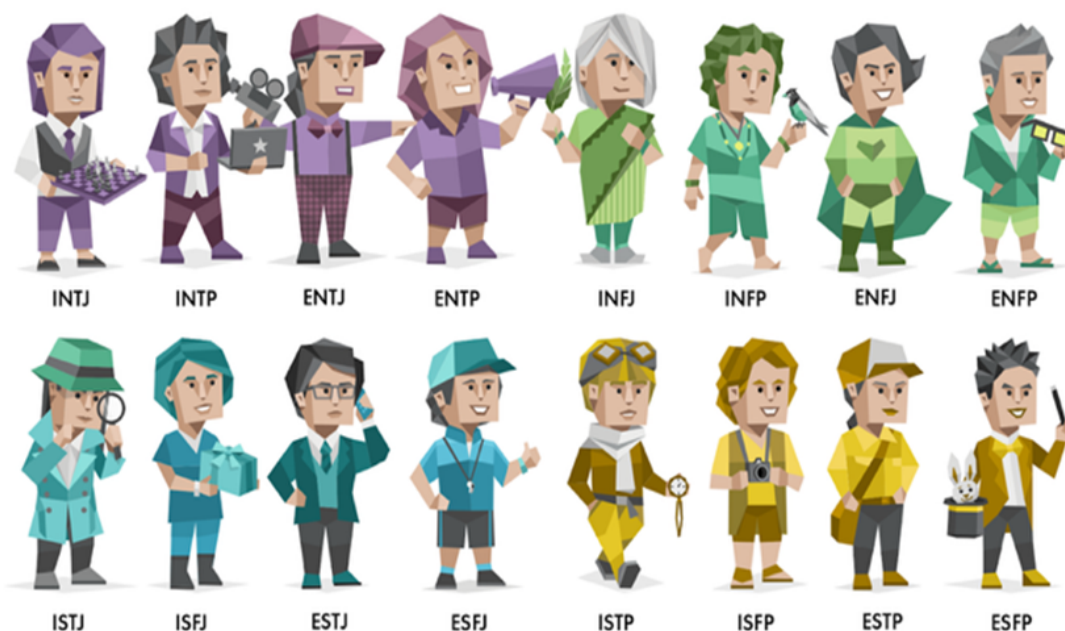
Қазіргі әлемде қарқынды дамып жатқан білім беру технологиялары мен ақпараттық кеңістік жасөспірімнің болашақ кәсіби өмірінде дұрыс мамандық таңдаудың маңыздылығын арттырды. Дұрыс таңдау – бұл адамның өзін-өзі бағалауының, ішкі мотивациясының және кәсіби қабілеттерінің кешенді көрсеткіші. Мамандықты саналы түрде таңдай білу – бұл жеке тұлғаның өз болашағын нақты әрі әсерлі жоспарлау қабілеті ғана емес, сонымен қатар қоғамда өз орнын тауып, сенімді жұмыс істеу өнері.

Алайда, студенттер арасында жүргізілген статистика көрсеткендей, көптеген жасөспірімдерде бұл дағды жетілмеген, бұл олардың болашақ кәсіби жетістігіне кері әсер етеді. Зерттеулерге сәйкес, орта есеппен әрбір 2-ші студент мамандығын ауыстыруды ойлайды, ал Қазақстандағы 10 студенттің 7-уі мамандықты ата-анасының қысымымен таңдағанын мойындайды. Сонымен қатар, әрбір 3-ші студент мамандығын ауыстырғысы келеді. Бұған қоса, дәстүрлі кәсіби бағдар беру тренингтері уақыт пен қаржы ресурстарын талап етеді және отбасылық келіспеушіліктерді шеше алмайды. Осыған байланысты, онлайн платформалар, әсіресе Telegram-боттар арқылы кәсіби бағдар беру әдістерін іздеу өзекті болды. Онлайн ресурстардың танымалдылығы мен тиімділігі – бұл саладағы басты бағыттардың бірі.

Отбасылық кәсіби бағдар беру – қазіргі заманғы білім беру мен жеке даму жүйесіндегі маңызды бағыттардың бірі. Бірақ, жасөспірімнің қалауы мен ата-ананың үміті – екі түрлі ұғым болуы мүмкін. Адамдар көбіне өз ойын жеткізе алады, бірақ ата-аналар өздерінің күткен үміттерін балаларына жиі жүктейді, ал жасөспірімдер өздерінің мықты жақтары мен бейімділіктерін толық түсінбейді. Бұл алшақтық ЖОО-ны таңдауда қателіктерге, мотивацияның жоғалуына және мамандықты ауыстыру қаупінің жоғары болуына әкеледі.

Қазіргі уақытта кәсіби бағдар берудің дәстүрлі әдістері кең тарағанымен, олардың отбасы ішіндегі диалогты реттеудегі қолжетімділігі шектеулі. Онлайн платформалардың бұл мәселені шешуге әлеуеті бар, бірақ ата-ана мен баланы бірдей қамтитын кешенді жүйелер жеткіліксіз. Сондықтан зерттеудің негізгі мәселесі – ата-ана мен баланың «ортақ тіл» табуына көмектесетін, тиімді, интерактивті, мотивациялық және прогресті бақылау мүмкіндігі бар онлайн Telegram-ботты әзірлеу.

- Отбасылық кәсіби бағдар беруге арналған кешенді зияткер Telegram-бот құру;
 - Ата-ана мен балаға арналған MBTI тұлға тестін және қосымша сұрақтарды енгізу;
 - Тест нәтижелері мен қысқа жауаптар негізінде сәйкестіктер мен айырмашылықтарды талдайтын AI-алгоритмді дайындау;
 - Баланың қызығушылығы мен ата-ананың үмітін ескеретін «мәмле аймағын» қамтитын есепті қалыптастыру;
- 8 апталық іс-қимыл жоспары (мини-курс/мини-жоба) бар ұсыныстар беру

1-сурет. Тұлғалардың типтері

МВТИ (Myers-Briggs Type Indicator) – бұл адамның психологиялық қалауларын және тұлғалық ерекшеліктерін анықтауға арналған кең таралған психометриялық тест (сауалнама). Ол швейцариялық психиатр Карл Юнгтың тұлға типтері туралы теорияларына негізделген. Тест адамның мінез-құлқын, ақпаратты қабылдауын және шешім қабылдау ерекшеліктерін төрт негізгі шкала бойынша бағалайды:

1. Энергия бағыты (I/E):

- **E** (Extraversion / Экстраверсия) – Энергияны сыртқы әлемнен, басқа адамдармен араласудан алады.
- **I** (Introversion / Интроверсия) – Энергияны ішкі әлемнен, ойланудан, жалғыздықтан алады.

2. Ақпаратты қабылдау (S/N):

- **S** (Sensing / Сезімдік) – Нақты, фактіге негізделген, тәжірибелік ақпаратқа сүйенеді.
- **N** (Intuition / Интуиция) – Жалпы үлгілерге, болашақ мүмкіндіктерге, теориялар мен идеяларға назар аударады.

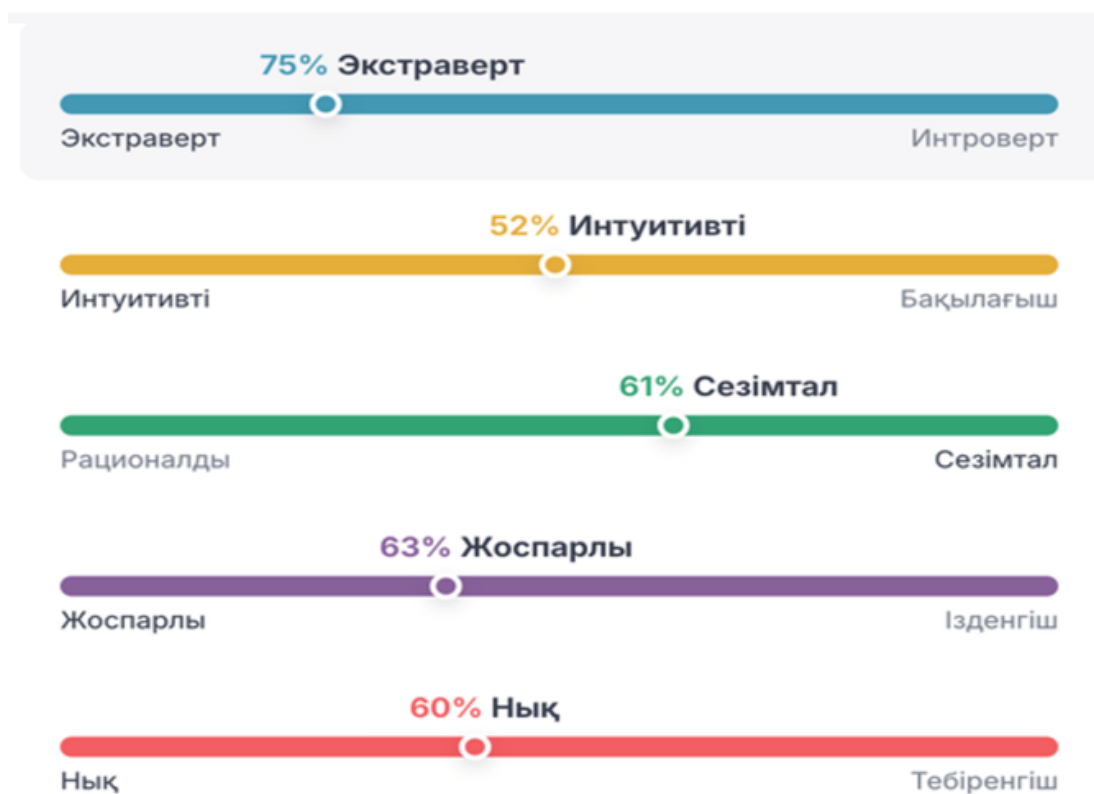
3. Шешім қабылдау (T/F):

- **T** (Thinking / Ойлау) – Шешімді логика, объективті талдау және әділдік принциптері арқылы қабылдайды.
- **F** (Feeling / Сезім) – Шешімді құндылықтар, үйлесімділік, эмпатия және басқа адамдарға әсерін ескере отырып қабылдайды.

4. Өмір сүру стилі (J/P):

- **J** (Judging / Пайымдау) – Ұйымдасқан, жоспарлы, тәртіпті және шешімді тезірек қабылдағанды ұнатады.
- **P** (Perceiving / Қабылдау) – Икемді, бейімделгіш, жаңа ақпаратқа ашық және шешім қабылдауды соңына дейін қалдыруы мүмкін.

Осы төрт шкаланың комбинациясы **16 түрлі тұлға типін** (мысалы, INTJ, ESFP, ESTJ, INFP) құрайды.

2-сурет. Тұлға сипаттамасы

Оны қалай қолданамыз?

Сіздің «Отбасылық кәсіби бағдар беру» жобаңызда MBTI келесідей қолданылады:

- Деректерді жинау:** Бот алдымен ата-анаға да, балаға да MBTI тестінен (сауалнамасынан) өтуді ұсынады.
- Тұлғаны түсіну:** Тест нәтижелері баланың табиғи бейімділіктерін, мықты жақтарын және оған не ыңғайлы екенін көрсетеді (мысалы, ол логикаға (T) немесе сезімге (F) сүйене ме? Ол жоспарлы (J) немесе икемді (P) ме?).
- Ата-ананың түсінігін арттыру:** Ата-ана өз баласының тұлға типін көріп, оның әлемді қалай қабылдайтынын жақсырақ түсінеді. Бұл «ол неге үнемі ойланып отырады» (Интроверсия) немесе «неге ол нақты фактіден гөрі қиялдағанды ұнатады» (Интуиция) деген сұрақтарға жауап береді.
- Мамандықтарды сүзу:** AI-алгоритм баланың MBTI типін негізге ала отырып, оның тұлғалық ерекшеліктеріне сәйкес келетін мамандықтардың бастапқы тізімін жасайды. Мысалы, талдауды және ұзақ мерзімді жоспарлауды қажет ететін мамандықтар (мысалы, ғалым, стратег) INTJ типіне, ал адамдармен белсенді жұмыс істеуді қажет ететін мамандықтар (мысалы, PR маманы, іс-шара ұйымдастырушы) ESFP типіне көбірек сәйкес келуі мүмкін.

5. **Есептің негізі:** Бұл нәтижелер «Мәмле аймағы» есебінің негізгі бөлігі болады, онда баланың тұлғасына сай келетін бағыттар ата-ананың үміттерімен салыстырылады.

Ол несімен тиімді?

MBTI қолданудың сіздің жобаңыз үшін бірнеше негізгі тиімділігі бар:

- **«Ортақ тіл» табуға көмектеседі:** MBTI жанжалды немесе субъективті пікірлерді (мысалы, «балам жалқау» немесе «әкем мені түсінбейді») объективті, бейтарап психологиялық тілге аударады. Бұл ата-ана мен балаға бір-бірінің ерекшеліктерін айыптаусыз талқылауға мүмкіндік береді.
- **Тереңірек түсінік береді:** Тест жай ғана «қандай пәнді ұнатасың?» дегеннен гөрі тереңірек талдайды. Ол баланың *неліктен* белгілі бір нәрселерді ұнататынын, оның ішкі мотивациясы мен жайлылық аймағын көрсетеді.
- **Ата-ананың қысымын азайтады:** Ата-ана баласының тұлға типі олардікінен мүлдем басқа екенін көргенде (мысалы, әкесі — ұйымдасқан ESTJ, ал баласы — икемді INFP), олар баласының «дұрыс емес» екенін емес, оның *басқаша* екенін түсіне бастайды. Бұл «менің жолыммен жүруің керек» деген қысымды азайтуға көмектеседі.
- **Болжамды жақсартады:** MBTI нәтижелерін қосымша сұрақтармен (қызығушылықтары, дағдылары) біріктіру арқылы AI-алгоритм ұсынатын мамандықтар тізімі әлдеқайда дәлірек және баланың табиғатына сай болады. Бұл болашақта мамандықты ауыстыру қаупін төмендетеді. «Кәсіби Бағдар Bot» платформасы төрт негізгі модульден тұрады:

1. **Интерактивті тестілеу модулі** — Бұл модульде ата-ана да, бала да MBTI тұлғалық тестінен өтеді. Бұл ата-аналар мен балаларға мамандық таңдауда «ортақ тіл» табуға және ата-аналарға баласын жақсырақ түсінуге көмектеседі. Тест нәтижелері балаға шамамен сәйкес келетін мамандықтардың бастапқы тізімін жасауға негіз болады.
2. **AI талдау модулі** — Бот тесттен кейін баладан да, ата-анадан да олардың қызығушылықтары мен үміттері туралы қысқа жауаптар сұрайды. AI-алгоритм осы жауаптарды және MBTI нәтижелерін талдап, сәйкестіктер мен айырмашылықтарды анықтайды. Бұл мамандықтар тізімін ең сәйкес келетіндеріне дейін жақсартуға және нақтылауға мүмкіндік береді.
3. **«Мәмле аймағы» есебі модулі** — Қолданушылар өз ойларын жазып, пікір алмасады. ЖИ баланың қызығушылығын және ата-ананың күтулерін ескере отырып, егжей-тегжейлі есеп қалыптастырады. Есепке: үздік бағыттар, «мәмле аймағы» (екі тарапқа да қолайлы жақын нұсқалар) және «неге мұндай таңдау жасалды» деген қысқаша түсіндірме кіреді. Бұл модуль әлеумаеттік қолдау

тудырып, отбасылық түсіністікке әсер етеді.

4. **Іс-қимыл жоспары модулі** — Жеке диалогта қолданушылар 8 апталық іс-қимыл жоспарын алады. Бұл жоспарға таңдалған бағыт бойынша мини-курс, мини-жоба және бақылау нүктелері кіреді. Бұл өзін-өзі бақылау мен мотивацияны арттырады. Жүйе таңдауды тексеруге және алғашқы қадамдарды жасауға көмектеседі.

Технологиялық аспектілер

«Кәсіби Бағдар Bot» жобасының техникалық негізі қазіргі заманғы бот-әзірлеу құралдары мен жасанды интеллект технологияларын біріктіру арқылы құрылды. Бұл шешім жобаның интерактивтілігі мен қолданушыларға ыңғайлы болуын қамтамасыз етеді.

Дизайн және прототиптеу: Figma

- Боттың интерфейсін және қолданушы сценарийлерін (user flow) жобалау кезеңінде Figma құралын қолдандық. Бұл веб-негізделген дизайн-платформа дизайн үдерісін жеңілдетіп, командалық жұмысты тиімді ұйымдастыруға мүмкіндік берді.
- Figma көмегімен қолданушыға ыңғайлы, қарапайым және эстетикалық жағымды интерфейс құрылды.
- Прототиптер мен дизайн элементтерінің интерактивті үлгілері жасалды.
- Figma дизайнның әртүрлі құрылғыларға бейімделуін қамтамасыз етті.

Веб-даму (Бот әзірлеу): Telegram Bot API

- Платформаның негізі ретінде Telegram Bot API қолданылды.
- Боттың семантикалық құрылымының арқасында диалог құрылымы түсінікті және оңтайлы жасалды.
- Бұл технология арқылы жауап беретін (responsive) және жылдам жұмыс істейтін чат-бот қамтамасыз етілді.

Жасанды интеллект: Claude AI

- Платформада қолданушылардың жауаптарын талдауға, MBTI нәтижелерін салыстыруға және есепті қалыптастыруға Claude AI жасанды интеллект жүйесі пайдаланылды.
- Claude AI табиғи тілде сөйлесуді түсіну және өңдеу қабілеті арқылы қолданушылардың сұрақтарына жедел жауап береді.
- Платформадағы есептер мен ұсыныстар қолданушының деңгейі мен қажеттілігіне қарай бейімделеді.

- AI жүйесі қолданушының пікірлерін және жазбаларын талдап, оларға кері байланыс ұсына отырып, жеке даму жолдарын (8 апталық жоспар) ұсынады.
- Бұл технология ата-ана мен бала арасындағы «мәмле аймағын» анықтауға бағытталған жеке бағдарланған кеңестер құруға мүмкіндік берді.

Қорыта айтқанда, «Кәсіби Бағдар Bot» жобасы – отбасылық кәсіби бағдар беру дағдыларын дамытуға бағытталған инновациялық онлайн платформа құруды мақсат етеді. Жобаның негізгі құрамдас бөліктері ретінде MBTI тестілеу, AI талдау, «мәмле аймағы» есебі және 8 апталық іс-қимыл жоспары қарастырылған. Бұл элементтер қолданушыларға өздерінің болашақ мамандығын таңдаудағы сенімділігін арттыруға кешенді түрде ықпал етеді деп күтілуде.

Технологиялық тұрғыдан жобада Figma бағдарламасында жобаланған ыңғайлы интерфейс, Telegram Bot API арқылы құрастырылған чат-бот және Claude AI жасанды интеллектінің көмегімен жеке бейімделген кері байланыс пен есептердің автоматтандырылған жүйесі қолданылды. Бұл технологиялар платформаның функционалдылығы мен қолданушы тәжірибесін арттыруға бағытталған.

Жобаның іске асырылуы нәтижесінде дұрыс мамандық таңдауға мұқтаж қолданушылардың (оқушылар, ата-аналар, мұғалімдер, кәсіби бағдар берушілер, білім беру орталықтары) саны артып, олардың коммуникациялық қабілеттері мен өзара әрекеттесу дағдылары жақсаратыны күтілуде. Сонымен қатар, платформа кәсіби және жеке даму саласында тиімді құралға айналып, онлайн білім беру жүйесіне қосымша сапалы қызмет ұсынуы ықтимал.

Болашақта жобаға жеке кеңес беру, аудио-видео контенттерді кеңейту, жас ерекшеліктері мен кәсіби бағыттарға бейімделген қосымша тест модульдерін қосу сияқты қосымша мүмкіндіктер енгізу жоспарланып отыр. Бұл жобаның әлеуетін одан әрі арттырып, кәсіби бағдар беру дағдыларын қалыптастыруда жаңа сапа деңгейіне көтереді деп сенеміз. Осылайша, бұл платформа – білім беру мен коммуникация саласында заманауи технологияларды пайдаланып, мамандық таңдаудағы сенімділікті арттыруға арналған перспективалы әрі қажет жобалардың бірі болып табылады.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1 *16personalities.com*

2 Ерғалиев, Б. Ж. (2020). *Сенімді сөйлеу өнері. Нұр-Сұлтан: Білім.*

3 Roberts, J. (2019). *Building Confidence in Public Speaking. New York: Routledge.*

4 Smith, A., & Johnson, L. (2018). *Online Learning and Communication Skills Development. Journal of Educational Technology, 12(3), 45-59.*

5 Brown, P. (2022). *Motivation in E-Learning Environments. Journal of Digital Education,*

15(1), 25-40.

6 Шарипов, М. (2019). Интернет платформалары арқылы коммуникативтік дағдыларды дамыту. Қазақ ғылыми журналы, 8(2), 54-61.

7 Lee, K., & Kim, S. (2020). The Impact of Online Training Programs on Public Speaking 8 Confidence. Communication Research Journal, 10(4), 112-130.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.